

Mag. Jiří Cikánek, Vztah křesťanů a muslimů v České republice v době po teroristických útocích na New York z 11.9.2001.

Téma této rigorózní práce je velmi aktuální. Také zvolený časový mezník je stanoven správně, poněvadž datum 11.9.2001 je obecně považováno za jakýsi milník ve vztahu západní a islámské kultury. Protože se očekává, že v dohledné budoucnosti se i Česká republika stane cílem přistěhovalecké vlny z islámských zemí, je vhodné a správné se již předem připravit na setkání kultur a náboženství, ke kterému v této situaci dojde. V současnosti je muslimská komunita v Česku velmi malá, nicméně její některé aktivity (jako třeba požadavek stavby mešity) již nyní budí přinejmenším kontroverze.

Autor recenzované práce ji logicky rozděluje do třech kapitol: První je věnována zjištění výchozí situace pomocí sociologických šetření. Druhá kapitola se zabývá mezináboženským dialogem a třetí analyzuje pojetí moci z hlediska islámského fundamentalismu.

V první kapitole pan Cikánek nejprve zjišťuje, že dosavadní stav vědecké reflexe vztahů křesťanů a muslimů v Česku je velmi neuspokojující. Existuje málo prací českých autorů, které věnují dostačující pozornost tomuto tématu. Přitom část z nich, vzniklých ještě v období totality, prokazuje značné ideologické vlivy v podobě „povinné“ kritiky náboženství. Teprve novější díla jsou opravdu objektivní.

První kapitola dále pokračuje analýzou výsledků sociologických výzkumů. Jejich cílem bylo zjistit stav informovanosti české křesťanské komunity o islámu, muslimech, jejich kultuře a především odhalit obavy a naděje, které jsou z existence muslimů v Česku spojovány. Sociologické šetření se konalo třemi způsoby: pomocí rozhovorů s náhodně vybranou skupinou katolických duchovních na téma mezináboženského dialogu; dále pomocí ankety na *retreatu akademické YMCA* a nakonec pomocí obsahové analýzy hlavních (nejvíce čtených) českých novin. Podrobné výsledky těchto šetření jsou umístěny do obsáhlých příloh na konci rigorózní práce a určitě představují velký přínos pro zjištění stavu informovanosti křesťanské komunity v tématech spojovaných s islámem. Tyto výsledky se však musí používat s určitými výhradami. Zaprvé ve dvou prvních případech sociologického šetření (rozhovory a ankety) byly skupiny respondentů velmi malé (11 a 24 osob) - přitom v těchto skupinách byly zastoupeny buď osoby zvlášť se tématem zabývající (*retreat*), nebo ti, kteří mají nadprůměrné teologické vzdělání (zástupci katolické církve). Autor práce je si těchto nedostatků vědom, ale nepodnikl žádné kroky, aby zjistil stav informovanosti „obyčejného věřícího“. V případě obsahové analýzy médií schází analýza křesťanských novin. Ty v ČR sice nepatří do skupiny nejpobulárnějších médií, ale s ohledem na jejich vliv na věřící křesťany by bylo jistě přínosné je zkoumat.

Díky výše zmíněným výzkumům autor zjistil, že přítomnost muslimů v České republice a povaha jejich víry budí u českých křesťanů určité naděje a obavy. Mezi nimi zaujímá hlavní pozici dialog (naděje) a pojetí moci v islámu (obava). Tomuto jsou věnovány dvě následující kapitoly s úmyslem hledání, zda naděje a obavy jsou opodstatněné, nebo se jedná o pouhé předsudky.

Druhou kapitolu otevírá definice dialogu (str. 37). Ačkoliv se autor několikrát zmiňuje, že dialog je prostředkem k dosažení určitého cíle, nevěnuje větší pozornost upřesnění, jakých cílů by se mohlo jeho pomocí v kontaktech křesťanů a muslimů dosáhnout. Také poslední část kapitoly (Eticko-praktický dialog jako východisko) neřeší uspokojivě otázku, k čemu má vlastně křesťansko-muslimský dialog dospět, kam má vést. Sice ani největší odborníci nejsou v tomto směru zajedno, dokonce ani není jisté, zda většina muslimů má o mezináboženský

dialog zájem, nicméně v tak kvalitní práci jako je tato, bych očekával víc, než jen několik obecných výroků.

Třetí kapitola reflektuje největší obavu křesťanů, kteří mají strach z odlišného chápání poměru mezi státní mocí a náboženstvím, které muslimové vyznávají. Je to velmi kvalitní část práce, kde se podrobně analyzují názory islámských učenců na otázku moci: od vzniku islámu prakticky až dodnes. Bohužel chybí lepší využití pramenů – zejména Koránu. Přímá citace z posvátné knihy muslimů by byla jistě pro čtenáře přínosem. Autor práce zjišťuje, že pojetí moci u muslimů je velmi vzdálené takovému pojetí, které na toto téma mají křesťané, či obecně vzato Evropané - že v něm není rozdíl mezi státem a náboženstvím - což skutečně může působit vážné problémy v soužití členů obou komunit. V tom případě jsou obavy křesťanů opodstatněné.

Z hlediska obsahu je práce skutečně kvalitní a přínosná. Celkový dojem kazí trochu několik nedostatků po formální stránce. Občas se vyskytují nejasné, nebo neprecizní formulace (str. 9 – věta budící dojem, jakoby deklarace *Nostra aetate* vznikla po 11.9.2001, str. 14 – výrok o tom, že forma položených rozhovorů byla zvolena, poněvadž znalosti respondentů byly přeceněny, str. 70 – delší, obtížně pochopitelná pasáž). Vyskytují se nepatrné chyby – v pozn. 49 by mělo být KÜNG místo KUNG. Občas by byla žádoucí poznámka v případě závazných, nebo delších výroků, jako například na str. 47n. V poznámce 119 autor uvádí tvrzení o postupném přechodu od polytheismu přes monolatrii až k monotheismu – na tomto místě je žádoucí odkaz na pramen, ze kterého je výrok čerpán. V poznámce 172 u obou knížek J.S. Trojana schází místo a rok jejich vydání. V poznámce 198 autor klade zajímavou a v kontextu práce klíčovou otázku, do jaké míry za rychlé dobývání světa muslimy může samotné učení islámu, ale bohužel se nepokouší o odpověď.

Závěrem je nutno konstatovat, že práce zcela splňuje požadavky kladené na rigorózní práci a je doporučena k obhajobě.

V Praze, 12.01.2007.

